

El guionet

Derivats per prefixació

Els prefixos catalans s'escriuen sense guionet.

Pel que fa a l'adverbi **no** usat com a prefix, s'escriu amb guionet quan el segon element és un substantiu (*no-bel·ligerància*), i també a la paraula *no-res*. Aquest adverbi va separat del segon element quan aquest és un adjectiu (*no bel·ligerant*).

En el cas d'adjuntar-se un prefix a una paraula començada en majúscula, s'escriurà amb guionet (ex-Iugoslàvia, ex-URSS...)

1. A partir de l'explicació anterior, feu les paraules derivades per prefixació següents:

arxi + milionari ARXIMILIONARI

ex + ministre EXMINISTRE

no + alineament NO-ALINEAMENT

pre + inscripció PREINSCRIPCIÓ

sots + director SOTSDIRECTOR

bes + avi BESAVI

ex + marit EXMARIT

no + bèl·lic NO BÈL·LIC

vice + rector VICERECTOR

a + moral AMORAL

Compostos a la manera culta

Els compostos a la manera culta són aquells el primer element dels quals presenta una forma prefixada acabada en o i de vegades en i (hispano-, afro-, socio-, labio-, denti-...)

Aquests compostos s'escriuen sense guionet.

2. A partir de l'explicació anterior, feu els compostos a la manera culta següents:

audio + visual AUDIOVISUAL

físico + químic FISICOQUÍMIC

político + social POLITICOSOCIAL

pisci + cultura PISCICULTURA

greco + llatí GRECOLLATÍ

indo + xinès INDOXINÈS

serbo + croat SERBOCROAT

denti + labial DENTILABIAL

Compostos catalans

Hi ha molts tipus de compostos catalans, segons els elements que els formen. En general, s'escriuran junts, sense guionet, menys en els casos en què es produeixi una de les circumstàncies següents, i aleshores aniran amb guió:

1. Quan el primer element del compost acabi en vocal i el segon element comenci per r-, s-, x -: *para-sol*, *guarda-roba*, *escura-xemeneies*...
2. Quan la soldadura dels dos elements pugui dificultar-ne la lectura adequada: *Vall-llobrega* (sense guionet seria **Vallllobrega*)...
3. Quan el primer element sigui un mot que dugui accent gràfic: *mà-llarg*
4. Quan es tracta de numerals compostos: *vint-i-quatre*, *trenta-set*, *dues-centes*, *vuit-centè*...
5. Quan hi figura el nom d'un punt cardinal: *nord-est*, *sud-africà*, *nord-americà*...
6. Compostos repetitius i expressius: *bum-bum*, *nyigo-nyigo*, *non-non*, *bitllo-bitllo*...
7. Altres: *abans-d'ahir*, *adéu-siau*, *qui-sap-lo*...

3. A partir de l'explicació anterior, feu els compostos catalans següents:

barba + roig BARBA-ROIG (1)

mà + llarg MÀ-LLARG (3)

penya + segat PENYA-SEGAT(1)

guarda + roba GUARDA-ROBA (1)

figa + flor FIGAFLOR

sord + mut SORDMUT

col + i + flor COLIFLOR

all + i + oli ALLIOLI

cinquanta + un CINQUANTA-UN(4)

sud + americà SUD-AMERICÀ (5)

ziga + zaga ZIGA-ZAGA (6)

bec + tort BECTORT

pèl + llarg PÈL-LLARG (2, 3)

pit + roig PIT-ROIG (2)

poca + vergonya POCAVERGONYA

gira + sol GIRA-SOL (1)

set + ciències SETCIÈNCIES

vetes + i + fils VETESIFILS

quatre + cents QUATRE-CENTS (4)

sud + oest SUD-OEST (5)

nord + est NORD-EST (5)

adéu + siau ADÉU-SIAU (7)

Preposicions

1. Col·loqueu *per o per a* segons convingui.

1. Disposeu de deu dies PER presentar-vos al jutge.
2. Per a on són les rajoles? Són PER A la cuina.
3. Per a on és la pintura? És PER AL passadís.
4. La visita al metge és PER demà.
5. L'oposició és només PER ALS interins.
6. Treballa molt PER poder pagar la hipoteca del pis.
7. Aquests són els trofeus comprats PER LA conselleria PER ALS guanyadors.
8. El pagesos han rebut la subvenció que havien demanat PER AL/PEL cultiu de l'avellana.
9. A Badia i Margarit, l'han fet doctor *honoris causa* PER la seva trajectòria professional.
10. PER Pasqua Florida farem festa.

2. Col·loqueu *cap i cap a / fins i fins a* segons convingui.

1. No ens veurem FINS A LA nit o FINS demà.
2. Aquesta botiga estarà tancada des de l'11 FINS AL 31 d'agost.
3. No es va calmar FINS que el va veure arribar.
4. Van córrer plegats FINS A / CAP A aquell pujol.
5. Et va bé CAP A les 9 del vespre?
6. M'han fet un contracte temporal, des de l'abril FINS AL setembre.
7. Estudiaré FINS A aprendre'm tot el temari.
8. Havent sopat, se'n va anar CAP A aquella reunió.
9. Per presentar la sol·licitud, hi ha temps FINS A la setmana entrant.

3. Completeu les frases següents amb preposició, si n'hi cal.

1. Està acostumat A treballar de nit.
A un cap molt comprensiu.
Ø que li planxin la roba.
2. Confia EN tu.
Ø que no xerraràs més del compte.
A / DE ser el millor de la classe.
3. Sobretot pensa A / DE treure la gàbia.
EN els teus fills.
Ø que t'esperem per sopar.

4. M'entossudeixo _____ Ø que els fills estudiïn idiomes.
_____ A / D' oferir ajuda als amics.
_____ EN cada cosa!

4. Ompliu els buits, si cal, amb la preposició corresponent. Per fer-ho recordeu les regles de canvi i caiguda de preposició

1. Pensa _____ A / DE _____ venir-hi demà.
2. L'oposició insisteix _____ A / D' _____ exigir la reducció de la despesa pública.
3. Després de la lectura dels fets, es va procedir _____ A _____ la votació.
4. La secretària l'ha convençut _____ Ø _____ que no se'n vagi abans de dinar.
5. Insisteixo _____ Ø _____ que vinguis a dinar demà.
6. Insisteixo _____ A _____ anar a dinar demà.

Conjuncions

1. Col·loqueu *com* o *com a* segons convingui.

1. S'ajudaven COM/COM A germans.
2. Hem considerat la proposta de l'advocat COM A acceptable.
3. José Montilla, COM A president, ha demanat la col·laboració ciutadana.
4. COM A norma general, l'empresa paga el dia 28 de cada mes.
5. COM A germà és perfecte; COM A negociant és un desastre.
6. Consideraven l'alcalde COM aquella que solucionaria tots els problemes.
7. El van convidar COM un més de la família.
8. El jurat lliurarà al guardonat tres mil euros COM A premi.
9. Va increpar el cap de servei COM una hiena.

2. Ompliu els buits amb *si no* o *sinó*.

1. El testimoni no ha jurat que hi hagués estat present, SINÓ que l'acusat li ho havia explicat.
2. Aterraran l'edifici, SI NO arreglem les bigues.
3. Hem de facturar abans de divendres; SI NO, la comptabilitat de l'empresa es desbaratarà.
4. Poden anul·lar la targeta de crèdit, SI NO els paguen el deute contret.
5. Si el conflicte entre palestins i israelians s'atura, tot el món hi sortirà guanyant; SI NO, les dues comunitats civils continuaran patint-ne les conseqüències.
6. L'administrador no vol pagar totes les despeses, SINÓ fer-se càrrec d'una part.
7. No es traurà la plaça, SI NO es prepara bé.
8. La paperassa administrativa SI NO l'entén, ho sembla.
9. SI NO et disculpes ara mateix, començaré a cridar.
10. La carn no és al punt, SINÓ eixarreïda.

3. Ompliu els buits amb *perquè*, *per a què*, *per què*, *doncs* i *ja que*.

1. Cal que m'expliquis PER QUÈ sempre fas la guitza als meus amics.
2. Fa un mes que vaig trametre-li el full de pagament PERQUÈ me'l signés.
3. L'informe que hem rebut confirma les nostres dades. En aquest cas, DONCS, tenim raó.
4. Encara desconec PER A QUÈ pot servir la meua col·laboració en el projecte.
5. Ara entenc PER QUÈ no ens van admetre com a socis.
6. Hem de revisar tota la instal·lació d'aire condicionat PERQUÈ / JA QUE fa una olor estranya.
7. Ep, PER A QUÈ són aquestes eines? Són per enguixar les parets.

8. El cel és rúfol; DONCS no aniré a la platja.
9. No puc anar a la platja, PERQUÈ / JA QUE el cel és rúfol.
10. Aquest nadó plora PERQUÈ / JA QUE té gana.
11. Aniré al metge PERQUÈ em doni la baixa laboral.
12. PER QUÈ no t'endreces l'habitació?
13. PER A QUÈ serveix aquest aparell?
14. Un parell de pomes valen cinquanta cèntims; DONCS quatre valdran un euro.
15. T'haig de donar instruccions PERQUÈ actúis fredament.
16. Què opina de la situació actual del país? Bé, DONCS, la situació actual del país...

Connectors

1. Esmeneu els connectors incorrectes de les frases següents:

1. Hi ha una nova normativa per als escalfadors a gas. DE
2. Cobrarem a mitjans juliol. A MITJAN
3. Al any 1918, l'IEC va publicar la gramàtica normativa. L'ANY
4. La societat actual no té mesura en quant a l'ús d'envasos de plàstic. QUANT A / PEL QUE FA A
5. L'horari d'atenció al públic és sempre pel matí. AL
6. L'acusat ha dit a la sortida del jutjat: "No tinc res que dir". A
7. La temperatura al peu del Tibidabo és de 2º baix zero. SOTA
8. Vàrem tenir-hi tractes quan la República. DURANT
9. La família reial va fugir del país arrel del cop d'estat. ARRAN DEL
10. El farmacèutic? Jo el tinc com eixelebrat. PER
11. Espero la seva resposta el més aviat possible. AL MÉS... / COM MÉS AVIAT MILLOR
12. No m'ho puc creure, la Maria m'ha dit que a lo millor se n'anirà a viure a Indonèsia. POTSER / A LA MILLOR
13. La temporada de neu ha estat bona degut a les fortes nevades. A CAUSA DE / GRÀCIES A
14. Parla-li poc a poc perquè pateix sordesa. A POC A POC
15. Vindrà el marmessor enlloc de l'hereu. EN LLOC
16. Obriu les finestres: fa olor a tabac. DE
17. No li hem tramès tota la col·lecció degut a la vaga de transports. A CAUSA DE / PER CULPA DE
18. A mida que avançaven les negociacions, la patronal i els sindicats es tranquil·litzaven. A MESURA QUE
19. Arrel de la intervenció de l'inspector, l'organització de l'empresa va millorar. ARRAN DE

Verbs

1. Completeu les frases següents amb la forma conjugada corresponent dels verbs entre parèntesis.

1. Algun cop els homes PRESENTEN (pressentir) què passarà.
2. CONSENTO (consentir) a fer el que em demanes, però no vull veure't mai més.
3. Ens tracta com si FÓSSIM (ser) els seus esclaus.
4. A aquest individu, jo no el CONEC (conèixer).
5. Jo no VISC (viure) en aquesta masia.
6. AJUP -te (ajupir-se) i cull el paper!
7. Si ho hagués sabut, no HAURIA COMPAREGUT (comparèixer).
8. VÉS (anar) a casa que et criden.
9. Quan HAGI DINAT (dinar) me n'aniré al cinema.
10. No vull que em FACI / FACIS (fer) de mare.
11. Vol que jo li DONI (donar) pa amb codonyat.
12. Encara que hagués corregut més, tampoc no HAURIA ARRIBAT (arribar) a temps.

2. Ompliu els buits amb el participi corresponent del verb entre parèntesis.

1. M'ha PLAGUT (plaure) que Hisenda no em posés un plet.
2. M'he ASSEGUT (asseure's) perquè em feien mal els ossos.
3. L'orquestra no ha SABUT (saber) tocar el rèquiem.
4. El trepant no ha CABUT (cabre) dins l'armari.
5. El codonyer ha CRESCUT (créixer) molt des de l'hivern passat.
6. Tenien el càstig ben MERESCUT (merèixer).
7. Com que era innocent l'han ABSOLT (absoldre).
8. No ha ESTAT (ser) més que un esglai.
9. Em vendré el portacigarretes d'argent perquè me n'han OFERT (oferir) molts diners.
10. Les lleties ja són CUITES (coure).
11. L'alcohol no m'ha COGUT (coure) gens.
12. La bugaderia havia PERTANYUT / PERTANGUT (pertànyer) al meu pare.
13. La bombeta és FOSA (fondre).
14. L'han EMPÈS (empènyer) a cometre l'assassinat.
15. Finalment han IMPRÈS (imprimir) el rètol.
16. Sempre ha ROMÀS (romandre) impassible davant els problemes.
17. M'he ESTRET (estrènyer) la trinxia.
18. La mar sempre m'ha INFÓS (infondre) respecte.
19. Ha quedat EXCLÒS (excloure) del concurs de trasllat.

20. Ell va aparèixer quan la farina era MÒLTA (moldre).

3. Assenyaleu si la frase és correcta o incorrecta. Si és incorrecta, haureu de canviar el gerundi per un altre temps verbal.

1. Va respirar tranquil·la, havent trobat les claus.
2. Va cloure l'acte, tornant tothom a casa seva. I TOTHOM VA TORNAR
3. Van passar-ho d'allò més bé rient i cantant.
4. Van disputar-se la copa el Barça i el Madrid, guanyant-la el Madrid. I LA VA GUANYAR
5. Es perden les amistats cantant les veritats.
6. Em va caure el llibre a terra badant.
7. Va morir dissabte essent enterrat diumenge. I VA SER ENTERRAT
8. Atacaren violentament l'enemic, aconseguint de fer-lo recular 2 km. I ACONSEGUIREN/AMB LA QUAL COSA ACONSEGUIREN

4. Completeu les frases següents amb la forma conjugada corresponent dels verbs entre parèntesis

1. No volia que la professora ho SABÉS (saber) abans que l'inspector.
2. La iaia vol que ESTENGUEU (estendre, vosaltres) la roba al terrat.
3. Si el xalet ESTIGUÉS (estar) més a prop de la platja, el podríem comprar.
4. Vosaltres, ESCRIVIU (escriure) bé.
5. No ESCRIGUEU (escriure) tan fort, que foradareu el paper.
6. No cal que VEGEU (veure) aquest programa, si no us ve de gust.
7. Quan et (saber) SÀPIGUES la lliçó, m'avises.
8. Si tu (dur) DUGUESSIS el berenar, aniria més bé.
9. Aquesta tarda, (vosaltres/dur) DUEU els llibres.
10. Quan (vosaltres/voler) VULGUEU anar-hi, ja m'avisareu.
11. Si (jo/cabre) CABÉS al banc, ja hi seuria.
12. Si jo (deure) DEGUÉS tants diners, estaria ben amoïnada.

5. Esmeneu les frases següents:

1. Tot això deuria ser fals. DEVIA SER
2. Possiblement no vindran. NO DEURAN VENIR
3. Deurien haver-hi unes vint persones. DEVIEN
4. Amb l'edat s'haurà tornat vella, però segur que no se li ha agrit el caràcter. ES DEU HAVER TORNAT

5. Tindrà gana, després d'un viatge tan llarg. DEU TENIR
6. Igual ho ha acabat ell. POTSER / HO DEU HAVER
7. Tens que acomiadar-te dels companys de feina abans de les vacances. HAS D'

Pronoms relatius i altres

1. Escolliu una de les formes entre parèntesis.

1. Ja hem revisat aquest departament i (el que/el què/el qual) hi ha al pis de dalt.
2. L'assaig va ser escrit per Víctor Català, (que/què/qui) era una dona.
3. És l'únic empleat de la impremta (que/a qui/a què) no han donat atur.
4. Els estudiants van tancar-se al paranimf (que/el que/la qual cosa) no va solucionar res.
5. Després de l'encontre, el jugador (que/qui/el qual) s'havia lesionat va ser traslladat al Clínic.
6. La situació (en la que/en què/que) es troba Ruanda és desesperada.
7. Els llogaters encara no coneixen les lleis (a les que/a què/que) s'hauran de sotmetre.
8. És un carreró (per on hi/per on/ que hi) m'agrada vagarejar.
9. L'aire condicionat és la causa (de la qual/de la qual en/que en) prové la mala olor.
10. Aquesta agulla de pit no és (la que/la què/la qual) m'han robat.
11. Lluitarem pels mateixos ideals (per què, pels que, pels què) moriren els nostres avis.

2. Escolliu la forma correcta.

1. (Què, que) vols per sopar?
2. (Què, que) n'és d'intel·ligent, el teu fill!
3. No sé (què, que) diu.
4. (Què, que) bonic!
5. Quan vingui, (què, que) li donarem?

3. Esmeneu quan calgui

1. *La plaça del diamant*, en la que s'inicia la maduresa literària de Rodoreda, és la seva novel·la més famosa. EN LA QUAL / EN QUÈ / ON / AMB QUÈ / AMB LA QUAL
2. Si hi ha alguna cosa en que Barcelona és deficitària és en espais verds. EN QUÈ
3. Enguany ha plogut molt, lo que minvarà considerablement el problema de la sequera. LA QUAL COSA / COSA QUE
4. Hisenda ha advertit que ha trobat irregularitats bancàries.
5. Des de que ha arribat a casa, no ha parat de riure. Ø
6. Vaig anar a la reunió i no vaig entendre res del que hi van discutir.
7. Abans de que es pagui, s'ha de segellar la factura. Ø
8. La noia qui m'ha venut l'àtic és vídua. QUE
9. Demano respongueu amb rapidesa. DEMANO QUE
10. Només pensen en que s'han de restituir els documents. QUE
11. Encara no sabien a què dedicar-se.
12. Li preguntava sovint què llegia, però no m'ho va dir mai.

13. Que t'hagin reconegut l'antiguitat laboral és un bon senyal.
14. Que has fet per dinar? QUÈ
15. M'és ben igual el què diguis. QUE
16. Us prego m'escolteu quan parli. PREGO QUE

Pronoms febles

1. Feu la combinació correcta de pronoms febles:

1. La Júlia ha dut el ram de flors a la seva àvia.

La Júlia L'HI ha dut (OD + OI)

2. Enviaré aquesta nota a Barcelona.

LA HI enviaré (OD + CC de lloc)

3. No diguis això a la teva germana.

No LI HO diguis (OI + OD)

4. Té nines a l'armari.

N'HI té (OD + CC de lloc)

5. Dóna el diari al teu pare!

Dóna-L'HI (OD + OI)

6. Ja encarregaré les flors a la florista.

Ja LES HI encarregaré (OD + OI)

7. Van donar la bona notícia al seu pare.

LA HI van donar (OD + OI)

8. Corda les sabates a la teva germana!

Corda-LES-HI (OD + OI)

9. Si us plau, perdoneu les malifetes a la petita Neus.

Perdoneu-LES-HI (OD + OI)

10. Vaig donar les claus a la portera.

LES HI vaig donar (OD + OI)

11. Demana això al teu avi.

Demana-LI-HO (OI + OD)

12. La Marta escriu cartes a la seva mare perquè s'enyora.

La Marta LI N'escriu (OI + OD)

13. Dóna pomes al teu germà.

Dóna-LI'N (OI + OD)

14. Deixeu llegir els contes als nens.

Deixeu-LOS-ELS llegir (OI + OD)

15. Donaré els rovellons als convidats.

ELS ELS donaré (OI + OD)

16. Torneu la guitarra als veïns.

Torneu-LOS-LA (OI + OD)

17. No facis això als teus amics.

No ELS HO facis (OI + OD)

18. Van recitar poemes als convidats.

ELS EN van recitar (OI + OD)

19. Porta la llenya a les veïnes.

Porta'LS-LA (OI + OD)

20. Cal allunyar els nens dels perills.

Cal allunyar-LOS-EN (OI + CC de lloc)

21. Aviat trauran la xarxa del mar.

Aviat LA'N trauran (OD + CC de lloc)

2. Feu la combinació correcta de pronoms febles:

1. El pare demana el diari: dóna-L'HI

2. Encara no tenim el regal per a la neboda; demà L'HI comprarem.

3. Al vostre nét li agraden molt aquests llibres; compreu-LOS-HI

4. Al veí no li cobris els tomàquets: regala'LS-HI

5. El nostre client demana els llibres; demà ELS HI enviarem.

6. L'obrer s'ha fet una ferida; el metge ja LA HI cura.

7. Si la Maria demana les roses, dóna-LES-HI.

8. En Joan no podia valer-se de les mans; LES HI havien lligades.

9. Si això li agrada, compra-LI-HO.

10. Carregui-m'ho en compte, això; a fi de mes LI HO pagaré.

11. Li escrivia moltes cartes; no parava d'escriure-LI'N

12. Volia contes i LI'N vaig comprar una col·lecció.

13. La Júlia vol nines; LI N'hauré de regalar dues.

14. Als teus pares, demana'LS-EL de bona manera, el cotxe.

15. Als teus amics, ELS L'envejo, l'entusiasme que tenen.

16. Les teves amigues volien els programes. Ja ELS ELS pots donar.

17. Les veïnes ens reclamen la guitarra; torneu-LOS-LA.

18. Les nenes no poden obrir la porta. Obre'LS-LA tu.

19. Els nois duen les cistelles buides; ompliu-LOS-LES.

20. Ja te les deixaran, les tisoires de podar: demana'LS-LES.